

Визначимо наступні ресурси:

- ресурсом стресостійкості особистості є психологічна компетентність, рівень її психологічної освіченості та культури
- до особистісних ресурсів також належать активна мотивація подолання стресів, активна життєва установка, позитивність мислення, емоційно – вольові якості, фізичні ресурси
- до інформаційних ресурсів належить здатність контролювати ситуацію. Використання методів або способів досягнення бажаних цілей, здатність до адаптації
- до матеріальних ресурсів відносять високий рівень матеріального доходу, безпека життя, стабільність оплати праці, «гігієнічні» чинники праці та життєдіяльності.

Праця в екстремальних умовах, емоційне навантаження, нервові напруження, ненормований робочий час, необхідність спілкування зі складним контингентом все це негативно впливає на психоемоційний стан працівників поліції. Тому стресостійкість працівників поліції є однією з основних особистісно – професійних якостей особистості, яка необхідна для успішного виконання поставлених завдань.

Отримано 01.03.2019

УДК 159.942.5:351.743

Кіра Валеріївна КУДАР,

*психолог Центру психіатричної допомоги та професійного
психофізіологічного відбору Державної установи
«Територіальне медичне об'єднання Міністерства внутрішніх
справ України по Харківській області»;*

 <https://orcid.org/0000-0002-1925-6431>

ПСИХОДІАГНОСТИЧНЕ ОБСТЕЖЕННЯ ПРАВООХОРОНЦІВ МВС УКРАЇНИ ПІСЛЯ НЕСЕННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ У НЕТИПОВИХ УМОВАХ

Останні 5 років співробітники МВС виконували службові обов'язки в нетипових умовах, наприклад, несли службу на блокпостах другої лінії, в польових умовах, займалися охороною особливо важливих об'єктів в умовах особливого періоду; та посиленою охороною державного кордону; виконували завдання з охорони публічного порядку в населених пунктах, що знаходяться в зоні АТО (ООС) та ін. Безсумнівно, такі умови мали свій вплив на психологічне здоров'я правоохоронців. Однак на даний момент не існує стандартизованого психодіагностичного комплексу для обстеження психологічного здоров'я даної категорії співробітників, що робить психологічне обстеження дещо розрізним.

У чинному законодавстві України передбачено: 1) забезпечення проведення обов'язкового щорічного психіатричного огляду поліцейських та військовослужбовців МВС України до якого залучені психологи, зокрема з початку проведення антитерористичної операції психологічним супроводом охоплено 92428 осіб, здійснено відповідну психологічну діагностику стосовно 83826 осіб [6]; 2) забезпечення проведення у військових частинах медичного огляду та індивідуальних бесід психологів з метою виявлення військовослужбовців, які потребують психологічної, фізичної та соціальної реабілітації; 3) запровадження системи психологічної реабілітації військовослужбовців [7]. Важливим моментом є диференціація умов служби і ступеня травматичності даних умов для досліджуваних, а також розуміння того, який фахівець буде далі працювати з обстежуваним: психолог, психотерапевт, психіатр або лікар іншої спеціальності. Зарубіжні методики повинні бути адаптовані під соціокультурне середовище, займати небагато часу для обробки, мати можливість використовувати в польових умовах, при мінімальному часу на проведення давати максимальний результат [2].

Проведення психодіагностичного обстеження з постраждалими у наслідок дії травматичного стресу вимагає звертати першочергову увагу на емоційний стан в якому знаходиться пацієнт. Основними орієнтирами для постановки діагнозу і подальшої роботи з обстежуваним є термін часу після критичного інциденту, важкість захворювання, гострота протікання і тривалість проявів наслідків травматичного стресу [8]. Доречним буде аналіз причин психічних травм та вираженість симптоматики, з цією метою використовується розгорнуте клінічне інтерв'ю (Р. Скерфілд і А. Бланк) і включає питання стосовно таких розділів: обставини життя до призову, служба в зоні бойових дій, військова спеціальність та службово-бойові завдання, основні місця служби в зоні бойових дій, позитивні переживання, які пов'язані зі службою в зоні бойових дій, вживання алкоголю та наркотиків, можливість відпочинку та відновлення сил, конфлікти, обставини демобілізації, особливості післявоєнної адаптації. Якщо людина актуалізує під час бесіди з фахівцем будь-яку стресову подію з її наслідками, скаржиться на стан здоров'я та зміни у соціальній поведінці то пропонується, використовувати інструменти скринінгу ПТСП [8], сучасний досвід діагностики психічних порушень свідчить про переваги використання: шкали оцінки впливу травматичної події (IES-R) – для первинного скринінгу; шкала для клінічної діагностики ПТСП (CAPS) для оцінки динаміки стану; Місісіпської шкали для оцінки посттравматичних реакцій – для діагностики та диференційної діагностики. Дані методики мають клінічну направленість, тому доцільно їх використання психолога у кооперації з лікарем-психіатром.

Також важливо звернути увагу на психодинамічні властивості особи, адже вони є показником закономірностей функціонування нервових механізмів психічної діяльності, а стресові ситуації в нетипових умовах служби призводять до хронічного психоемоційного напруження та відповідних психофізіологічних змін в організмі військовослужбовців [5]. До методик даного розділу можна віднести опитувальник «Дослідження формально-динамічних властивостей індивідуальності» В. М. Русалова, методика «Діагностика темпераменту» Я. Стреляу, «Дослідження психологічної структури темпераменту» Б. М. Смірнова. Дані методики дадуть більш загальну картину про індивідуально-психологічні психофізіологічні особливості окремого обстежуваного, динаміку його психічної діяльності, можливий рівень нервово-психічної напруги.

Окремо варто наголосити на методиках, які допомагають виявити існуючі психологічні ресурси обстежуваного, а також здатність до адаптації і саморегуляції, можливості посттравматичного зростання. К методикам цього типу можна віднести опитувальник «Стиль саморегуляції поведінки» В. І. Моросанової, ресурсний блок в опитувальнику бойового стресу О. А. Блінова [1], опитувальник посттравматичного зростання (адап. Зубовским Д. С.) [4], експрес-опитувальник «Деадаптивність» [3].

Отже, під час психодіагностичного обстеження правоохоронців МВС, які виконували службові обов'язки в нетипових умовах, використовуються методики, що направленні на виявлення індивідуально-психологічних психофізіологічних особливостей обстежуваного, проявів ПТСР та інших стресових та адаптаційних розладів, а також можливостей відновлення психологічного здоров'я та особистісного зростання.

Список бібліографічних посилань

1. Блінов О. А. Опитувальник бойового стресу Блінова О. А. (ОБСБ). *Psychological journal*. 2017. № 5. С. 32–43.
2. Блінов О. А. Опитувальник скринінгу посттравматичного стресового розладу (ОС ПТСР). *Psychological journal*. 2018. № 1. С. 26–37.
3. Приходько І. І., Мацегора Я. В., Колесніченко О. С., Байда М. С. Експрес-опитувальник «деадаптивність»: розроблення, апробація, психометричні показники. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2017. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadpn_2017_3_8.pdf (дата звернення: 19.02.2019).
4. Зубовський Д. Г. Адаптація та апробація україномовної версії методики «Опитувальник посттравматичного зростання». *Psychological journal*. 2018. № 7. С. 121–135.
5. Позднякова М. А., Данилов В. А., Тамойкин А. В., Яшков А. А. Организационно-функциональная модель мониторинга здоровья и качества

жизни сотрудников органов внутренних дел. *Российский медико-биологический вестник имени академика И. П. Павлова*. 2011. № 4. С. 71–73.

6. Остапович В. П., Дубова І. О., Кирієнко Л. А. Дієві підходи щодо надання психологічної допомоги працівникам Міністерства внутрішніх справ (МВС) України, що брали участь у антитерористичній операції (АТО). *Psychological journal*. 2018. № 5. С. 113–128.

7. Про затвердження плану заходів щодо медичної, психологічної, професійної реабілітації та соціальної адаптації учасників антитерористичної операції : розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 № 359-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/359-2015-r> (дата звернення: 23.02.2019).

8. Хміляр О. Ф., Зубовський Д. С. Посттравматичний стресовий розлад: особливості діагностики та проявів у учасників антитерористичної операції. *Технології розвитку інтелекту*. 2016. Т. 2, № 3. URL: http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/259 (дата звернення: 23.02.2019).

Отримано 24.02.2019

